

Senaste praxis avseende värdeöverföringar och kritisk kapitalbrist

Jessica Östberg, den 27 mars 2024

Dagens agenda

- Fox House – HD Mål T 8042-21 (17:3 ABL m.m.)
- Västerlösa – Svea hovrätt Mål T 191-23 (Skadestånd borgenär olovlig värdeöverföring)
- Well Dressed – HD Mål T 7701-22 (KBR och bevisbörda)

FOX HOUSE

Huvudsakliga frågor

1. Lovligheten av en vinstutdelning enligt 17:3
2. Återvinning i konkurs
3. Förutsättningarna att föra en fullgörelsetalan om bristtäckningsansvar i samma process som talan om återbäring

1. Lovligheten av en vinstutdelning enligt 17:3

- **Beloppsspärren** – bedömningen ska grundas på den senast fastställda balansräkningen.
- Utrymmet för vinstutdelning bestäms av hur en korrekt balansräkning skulle ha sett ut.
- När ska en avsättning göras för en skadeståndsfordran?
- En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt eller belopp (3:9 ÅRL).

1. Lovligheten av en vinstutdelning enligt 17:3

- Avsättning för skadestånd
 - *Är det säkert eller sannolikt att företaget kommer att behöva betala skadestånd?*
 - *Det ska vara mer troligt att företaget ska behöva betala än att så inte ska bli fallet.*
- Försiktig bedömning och en objektiv värdering vad gäller belopp:
 - *understödd av erfarenheter från liknande transaktioner,*
 - *bedömningar av externa experter*

1. Lovligheten av en vinstutdelning enligt 17:3

- Försiktighetsregeln 17:3 2 st – generalklausul
 - *I första hand generella riskbilden*
 - *T.ex. särskild betydelse vid riskfylld eller konjunkturberoende verksamhet*
 - *Även enstaka konkreta risker kan behöva beaktas*
- En eventualförpliktelse (som ej har behövt tas upp som avsättning i balansräkningen) behöver inte beaktas vid försiktighetsprövningen
 - *Annan bedömning om andra faktorer talar för försiktighet*

Återbäring enligt 17:6 ABL

- Återbäring endast av det olovligen utdelade beloppet om vöf står i strid mot 17:3 ABL.
- Bolaget ska visa att mottagaren insåg eller bort inse att värdeöverföringen stod i strid med aktiebolagslagen.
- Vid ondstrosbedömningen kan s.k. oegentlig rättsvillfarelse få betydelse.
 - Om mottagaren har gjort en rättslig felbedömning av exempelvis innebörden i en viss transaktion och denna felbedömning framstår som ursäktlig kan det medföra att mottagaren anses ha varit i god tro.
- Tidpunkten för bedömningen av om ond tro förelåg –
 - när egendomen togs emot.

Bristtäckningsansvaret enligt 17:7 ABL

- **Bristtäckningsansvar för:**
 - *De personer som har medverkat till beslutet om värdeöverföringen.*
 - *De som har medverkat till*
 - verkställandet av beslutet eller
 - till upprättandet eller fastställandet av en oriktig balansräkning som har legat till grund för beslutet om värdeöverföring.
- Oaktsamhet eller uppsåt för styrelseledamöter, VD, revisor m.fl.
- Minst grov oaktsamhet för aktieägare och andra (t.ex. advokater).

Bristtäckningsansvaret enligt 17:7 ABL

Uppsåtsbedömningen

- Uppsåt - vetskap om de faktiska förhållanden som innebär att beslutet innefattade en olaglig värdeöverföring.
- Okunskap om lagens innehåll saknar betydelse för bedömning av uppsåtsfrågan.

- Den medverkande kan dock gå fri från ansvar om denne har gjort en rättslig felbedömning av innebörden i en viss transaktion och denna felbedömning framstår som ursäktlig.

Bristtäckningsansvaret enligt 17:7 ABL

Oaktsamhetsbedömningen

- Bedömningen ska utgå från förhållandena vid tidpunkten för beslutet
- Avviker den aktuella personens agerande på något relevant sätt från vad som kan krävas av en person **i den ställningen?**

2. Återvinning i konkurs – 4 kap Konkl

- P 56 (Fox House)

”Ett aktiebolag drivs som regel i vinstsyfte och en investering i aktier sker normalt med ändamålet att få avkastning på det investerade kapitalet. Vinstutdelning är en typ av avkastning. Utgångspunkten måste mot denna bakgrund vara att ett beslut om vinstutdelning inte kan ses som en gåva vid tillämpningen av 4 kap. 6 §.”

- Vinstutdelningen 2015 ej otillbörlig rättshandling (4:5 KL ej tillämplig) (p 80 Fox House)

3. Förutsättningarna att föra en fullgörelsetalan om bristtäckningsansvar i samma process som talan om återbäring?

- Bristtäckningsansvaret är subsidiärt till återgångsansvaret.
- Ska stå klart att återgång inte kan ske pga av god tro eller saknar tillgångar.
- Av 13 kap. 1 § rättegångsbalken – fullgörelsetalan förutsätter normalt att fordran är förfallen.
- Undantag t.ex. när skyldigheten att fullgöra inträder först då någon annan förpliktelse, om vilken talan har väckts i målet, inte fullgörs (se punkt 2 i paragrafen).

3. Förutsättningarna att föra en fullgörelsetalan om bristtäckningsansvar i samma process som talan om återbäring?

- HD:s argument:
 - *Bristtäckningsansvar enligt aktiebolagslagen liknar i många avseenden en enkel borgen.*
 - *Processekonomiskt fördelaktigt att kunna föra en talan om bristtäckningsansvar samtidigt som en talan om återbäringsskyldighet.*
- **Slutsats** - en talan om bristtäckningsansvar kan föras samtidigt med en talan om återbäringsskyldighet mot en annan person, trots att fordringen inte är förfallen till betalning.

Västerlösa

Bristtäckningsansvar

- Subsidiärt till återbäring
- Kan endast göras gällande av bolaget
 - *Borgenär kan inte kräva ersättning enligt 17 kap 7 § ABL*
- Däremot rätt till skadestånd enligt 29 kap 1 § 2 men ABL, men
 - *Indirekt skada – orsakssamband enligt NJA 1979 s 157*

Orsakssambandet

- Ingen reell värdeöverföring skedde utan den beslutades endast av bokföringstekniska och skattetekniska skäl inom koncernen.
- ”Eftersom det inte framkommit att utdelningsbeslutet innebar att några likvida medel överfördes från Scandinavian SIP HOMES till moderbolaget eller påverkade dess möjligheter att erhålla betalning enligt reversen instämmer hovrätten i tingsrättens bedömning att det inte är visat att Västerlösas bristande möjlighet att erhålla betalning för sin fordran berott på den otillåtna vinstutdelningen.”

Well Dressed

Huvudsakliga frågor

1. Hur ska nettoförsäljningsvärdet bestämmas vid beräkningen av eget kapital?
2. Bevisbörd och beviskrav
 - Övergripande syftet med kapitalbristreglerna – skydda borgenärerna
 - Personliga betalningsansvaret
 - *Handlingsdirigerande*
 - *Ökar borgenärernas möjligheter att få betalt*

Den rättsliga prövningen

- **NJA 2009 s 210** Prövningen av ansvarsfrågan ska göras i två led.
 - 1. Finns det objektiva förutsättningar för medansvar?**
 - (i) Understeg bolagets eget kapital faktiskt den kritiska gränsen (jfr 25 kap. 18 § fjärde stycket).
 - (ii) Har det funnits skäl för styrelsen att anta att så var fallet?
 - 2. Styrelseledamotens eventuella försumlighet.**

Kontrollbalansräkningen 25:14

- Upprättas i enlighet med ÅRL och god redovisningssed
- Fortlevnadsprincipen ska normalt tillämpas
- Vissa justeringar får göras – livsdugliga bolag ska inte likvideras
- OBS! KBR behöver inte upprättas om det synliga egna kapitalet enligt den ordinarie redovisningen visserligen visar en kapitalbrist, men det står klart att det finns övervärden som får beaktas enligt 25 kap. 14 § ABL.

Kontrollbalansräkningen 25:14

- Tillgångar får redovisas till nettoförsäljningsvärdet
 - *försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad*
- När försäljningsvärdet bestäms ska hänsyn tas till de särskilda marknadsförhållanden som kan tänkas gälla för varorna.
 - *Underlaget ska bygga på realistiska antaganden och förväntningar avseende det pris som varorna beräknas kunna säljas för.*
 - *Bedömningen kan exempelvis grundas på försäljnings- och lagerstatistik och på försäljningsplaner.*

Bevisbörda och beviskrav

- Borgenären har bevisbördan för att det finns objektiva förutsättningar för ansvar.
- Ska bevisa att det rent faktiskt förelåg en kritisk kapitalbrist.
 - *Viss bevislättning i förhållande till det beviskrav som normalt gäller i tvistemål.*
 - *Ska bevisa de omständigheter som ska vara underlag för domstolens bedömning av värderingsfrågan.*

Bevisbörda och beviskrav

- Bedömningen av nettoförsäljningsvärdet – bör kunna acceptera värden inom ett relativt brett spann.
- Värderingen måste dock vara förankrad i verkliga förhållanden och kunna försvaras utifrån vedertagna värderingsprinciper.
- Spekulative och alltför optimistiska antaganden om framtida försäljningspriser kan inte godtas.

Bevisbörda och beviskrav

- Utöver faktisk kapitalbrist ska borgenären också bevisa att det fanns skäl för styrelseledamöterna att anta att så var fallet.
 - *Ofta räcker det att visa faktisk kritisk kapitalbrist.*
- Om borgenären har fullgjort sin bevisbörda -
 - *Styrelseledamöten har att bevisa de omständigheter som i förekommande fall åberopas till stöd för att han eller hon inte har varit försumlig.*
 - *Även här viss bevislättning.*

Bedömningen

- **Borgenärerna** - Varulagret hade i en kontrollbalansräkning rätteligen inte kunnat tas upp till ett högre försäljningsvärde än 20 procent över anskaffningsvärdet.

- Åberopade årsredovisningarna för 2016 och 2017 samt utdrag ur huvudboken.

- **Styrelseledamöterna** invände att försäljningsvärdet för varulagret uppgick till det dubbla anskaffningsvärdet, vilket enligt dem också utgjorde nettoförsäljningsvärdet eftersom några direkta försäljningskostnader inte fanns.

Bedömningen

Högsta domstolens bedömning:

- Inga särkostnader av sådant slag som direkt kunde hänföras till försäljning av varorna i lagret.
- Borgenärernas bevisning ger konkret stöd för påståendena – **kapitalbrist förelåg samt skäl att anta det**
- Ledamöterna ej visat att de inte varit försumliga.

Övriga fall

- PT Victoriahem, HD Mål T 5171-23
 - *Försvarlighetsprövningen*
 - *Yttrande enligt 18:4 – aktieägarskyddsregel?*

- Partiellt PT HD Mål B 7301-23
 - *Påföljd vid brott mot låneförbud – är uppsåtliga brott mot låneförbudet ett s.k. artbrott som ger fängelse?*
 - *Fallet rör ett fall av kringgående av närståendelåneförbudet, se hovrättens dom*

Vill du fördjupa dig?

Till dig som deltog på dagens webinarium erbjuder vi nu
20 % rabatt på årets uppföljningskurser:

Likvidation av aktiebolag inklusive ansvarsfrågor för likvidatorn

Kapitalskyddet i AB

Centrala frågor inom aktiebolagsrätten

Boka din plats senast den 5 april för att ta del av erbjudandet.

Använd rabattkod: **webb20**

Vad tyckte du om dagens webinarium?

Ta gärna 30 sekunder och svara på frågorna under fliken
“Omröstningar” bredvid chattfliken.

Tack för dina synpunkter!

Frågor?